

Viering voor de eerste scheppingdag - bij voorkeur een ochtendviering

samengesteld door Marijke de Bruijne

Lezingen

Genesis 1 vers 1-5

Spreuken 8, vers 22-31

Psalm 104 - tekst van Ernesto Cardenal

N.B.

- De begeleiding van de liederen uit 'Liederen voor de toekomst', staan op internet.: www.kok.nl/liederenvoordetoekomst
- Hetzelfde geldt voor delen uit Aanwezig, het pinksteroratorium, daar is alleen de tekst gebruikt, maar de muziek moet uit de partituur gehaald worden. Het is nogal bekend, dus velen kunnen het zo in hun eigen exemplaar opzoeken.
- Zie voor literatuur onder aan de liturgie.

EN ER WAS LICHT!

Openingslied:

Geest van God, wees hier aanwezig

Uit Een vleugje Peper - Dorina van der Kolk/Peter Rippen

of:

Liederen voor de toekomst: lied 1 - 'Nu wij samenzijn en wachten'

Inleiding

Vandaag vieren wij het begin van de schepping, het begin van het ontstaan van ons huis: de aarde.

De aarde is ons natuurlijk milieu, zonder haar zouden wij er niet zijn.

Wij vieren dat wij die in vreugde en met eerbied mogen bewonen, haar mogelijkheden mogen ontdekken opdat er voedsel, water, lucht en leven is voor alle bewoners van dit grote aardehuis. Dat is onze opdracht en ons lijfsbehoud.

De paaskaars

Wij willen dit vieren in Gods aanwezigheid, Als teken daarvan steken wij de paaskaars aan. (of en andere grote kaars als er geen paaskaars is.)

een korte stilte

Wij weten dat veel ontwikkelingen door ons in gang zijn gezet die de aarde uitbuiten, vervuilen en haar van haar schoonheid, die een lofzang op de Scheppende moet zijn, beroven.

Dat spreken wij uit met de volgen de woorden:

Mens bedenk van waar je kwam
de laatste in de wording van de wereld.

Bedenk
hoe ver je bent gekomen
omdat je zo diep door mocht dringen
in het zijn der dingen

en meesterschap verwierf
over wat jou heeft voortgebracht.

Ga je door zoals je deed?
Je zou niet anders kunnen

dan het onbegrepene besluipen
geduldig, als een jager die zijn prooi bespiedt,

tot weer iets nieuws of lang gezochts
kan worden bloot gelegd

en kwetsbaar wordt

waar krachten van Licht en machten van duister
wachten tot jij kiest,
jij mens
begenadigde jongste der schepping.

Teksten voor de toekomst- Marijke de Bruijne- uitg. Kok

Leefregel

De leefregel die Jezus gaf (Matteüs 22 vers 37; Marcus 12 vers 29 -31; Lucas 10 vers 27)

Heb God lief boven alles en je naaste als jezelf,

geldt ook voor onze houding tegenover de schepping.

Wie de schepping respectvol en dankbaar benadert, heeft daarin God, de Scheppende lief ,
maar ook je naaste, die je net als jezelf, een veilig en vreugdevol verblijf op aarde toewenst.

Wij zingen of zeggen :

Dat bidden wij, dat willen wij, beloven wij Jou, help ons daarbij.

- zie notenbalk-

Lezingen

Hoe is het begonnen?

Allereerst lezen wij uit de Bijbel hoe de aarde ontstond.

Genesis 1 vers 1 - 5

In het begin schiep God de hemel en de aarde.

De aarde was nog woest en doods,

en duisternis lag over de oervloed,

maar Gods Geest zweefde over het water.

God zei: 'Er moet licht komen,' en er was licht.

God zag dat het licht goed was,

en hij scheidde het licht van de duisternis

het licht noemde hij dag,

*de duisternis noemde hij nacht.
Het werd avond en het werd morgen.
De eerste dag.*

Lied (canon): Licht, licht, alles wordt licht,
alles is licht geworden!

Als de graankorrel sterft –Marijke de Bruijne - Uitg.Narratio

Zie notenbalk

Spreuken 8 vers 22 – 31

Deze lezing spreekt over de Wijsheid. Zij wordt gezien als de Geest van God, de roeach, die zweefde over de wateren van het begin..

*De Heer heeft mij vóór al het andere verworven,
toen hij zijn scheppingswerk begon, schiep hij eerst mij.
Ik ben in het begin gemaakt, nog voor alles er was, nog voor de aarde vorm kreeg.
Toen er nog geen oceanen waren, werd ik voortgebracht,
nog voor de bronnen en hun waterstromen.
Toen de bergen nog niet waren neergezet werd ik voortgebracht,
nog voor de heuvels waren.
De aarde en de velden had de Heer nog niet geschapen,
geen korrel zand was nog gemaakt.
Ik was erbij toen hij de hemel zijn plaats gaf.
en een cirkel om het water trok,
de wolken aan de hemelkoepel plaatste,
de oceanen bruisend op liet wellen,
toen hij aan de zeeën grenzen stelde,*

*het water met zijn woord zijn plaats gaf,
de fundamenten van de aarde legde.
Ik was zijn lieveling,
een bron van vreugde, elke dag opnieuw.
Ik was altijd verheugd in zijn aanwezigheid,
vond vreugde in zijn hele aarde
en was blij met alle mensen.*

Lied

Geboren voor de wereld werd
en ouder dan de tijd,
de Wijsheid, vrouwelijk gezicht,
gestalte Gods is Zij.

Marijke de Bruijne/Chris Fictoor

- zie notenbalk -

De Nicaraguaan Ernesto Cardenal schreef in de 20^e eeuw dit verhaal over de schepping, waarin hij, naar psalm 104, de schepping bezingt.

Prijs mijn ziel de Heer

*groot zijt Gij Heer mijn God
Gij zijt gehuld in atoomenergie
als in een mantel.*

*Als op een pottenbakkersschijf
hebt Gij
uit een wervelende wolk van kosmisch stof
de spiralen gevormd van de melkwegstelsels
het gas verdichtte onder uw handen en ontbrandde
de sterren werden gevormd
Gij zaaide de planeten als sporen en zaden
Gij strooide als bloemen de kometen
onze planeet was een zee van rode golven
vloeibaar ijzer en steen
stijgend en dalend met het getij
al het water was damp
zware wolken verduisterden de aarde
het begon te regenen en het regende eeuwen
een durende regen op continenten van steen
toen na aeonen verschenen de zeeën
de aarde was zwanger*

*uit samenspel van licht en water
werd de eerste molecuul gevormd.*

Verzet achter prikkeldraad – Ernesto de Cardenal – Uitg. ten Have 1968

- Terwijl de volgende tekst gesproken wordt, kiest iedere aanwezige een toon en zoemt deze zacht door de ruimte. -

Lied van dansende atomen
die zich zoekende verbinden
tot de kleinste levenskernen
wiegen waarin God wil wonen.

Energieën, lichtspiraal
varen trillen door de ruimten
taal, die stemloos, zonder woorden
cirkelt rond planetenbanen.

Als appelbloesem in de winter – Marijke de Bruijne – Uitg. Narratio

Op drie manieren wordt het begin van het ontstaan van de aarde, ons huis, verteld en bezongen.

Uit alle verhalen spreekt diep respect en enorme verwondering, over de grootheid en de pracht van de schepping.

Het maakt ons klein.

Wij voelen ons nietig.

Wie zijn wij dat u naar ons omziet, zegt psalm 8 waar ook het nu te zingen over gaat.

Lied

Uit Liederen voor de toekomst: lied 41 - Zwevend tussen de planeten

Tekst om uit te spreken:

Licht, water, aarde en vuur

In de gelezen verhalen gaat het over het allereerste begin van de aarde.

Een begin waarin alles al aanwezig was om tot een complete schepping te komen.

Het eerste vers van Genesis spreekt over

licht dat ontstaat.

Wat zijn wij zonder licht? Niets bestaat en niets te zien. Niets kan groeien zonder licht. Leven is onmogelijk zonder licht van de zon, het zonnevuur, het hemelvuur dat de wereld en de mensen verwarmt en groeikracht geeft aan alles wat op aarde leeft.

- Een licht (kaars, lantaren, fakkel) wordt aangestoken aan de paaskaars.-

Stilte

De wateren

worden zichtbaar door het licht. Zonder water geen leven, geen voedsel, geen groei.

- Een hooggehouden kan water wordt uitgeschonken in een schaal zodat het water zichtbaar blijft. -

Stilte

De aarde,

nog woest en doods, lag klaar om levensvormen te ontvangen en te ontwikkelen, voedsel voort te brengen, een plaats te zijn om te wonen en te leven en om van haar schoonheid te genieten.

- Handenvol aarde worden uitgegoten in (aarden) schaal.-

Stilte

De lucht

die, boven de wateren zweefde, de geest van God, Gods adem. De wind van God, zegt de Groot Nieuws bijbel. Wat en waar zouden wij zijn zonder lucht, onze levensadem.

- Men kan wind laten ontstaan door stevig met iets te wapperen, diep in en uit te ademen, de adem in te houden en te voelen wat er dan gebeurt.-

Stilte

Lied

- Als gebed te zingen, de coupletten kunnen solo worden gezongen, desnoods gelezen, het refrein wordt door allen meegezongen -

De oude, oude wereld,

uit gas en uit gestolde steen ontstaan,

de regen van aeonen*, verzameld in de oceaan,

de Geest van god, Zij was erbij.

Het allereerst, eencellig leven

waar alle levensvormen uit ontstonden, ook wij,

de Geest van God, Zij was erbij.

Dat mag blijven wat er is,
aan ruimte, rust en stilte,
gezonde lucht en zuiver water,
schone grond voor nu en later,
het gezegend donker van de nacht,
de ozonlaag die zonnekracht
filtert, opdat die niet brandt,
dat bidden wij, dat willen wij, beloven wij Jou, Geest van God, help ons daarbij.

De steeds weer jonge aarde,
met wouden, zee en veld, woestijn en rots,
een huid die weggeborgen schatten
van erts en edelsteen omsluit.

De Geest van God, Zij was erbij.

Fijnzinnig, liefdevol geschapen
geschenk om te bewonen en bewaren, door ons,
de Geest van God, Zij wacht op ons.

Dat mag blijven wat er is,
aan ruimte, rust en stilte,
gezonde lucht en zuiver water,
schone grond voor nu en later,
het gezegend donker van de nacht,
de ozonlaag die zonnekracht
filtert, opdat die niet brandt,
dat willen wij, beloven wij, help ons daarbij.

* een eon is een onzienbare tijdsruimte

Aanwezig – Marijke de Bruijne – Uitg. Narratio

Of: Liedereren voor de toekomst: lied 39

Overweging

Wij lezen drie verhalen, die alle een gebeuren beschrijven dat ons verstand ver te boven gaat. Het zo bekende begin van Genesis, een nuchtere beschrijving, maar tegelijk een gedicht. Het poëtische, wat onbekendere gedeelte uit Spreuken over de Wijsheid, een vrouwelijke gestalte, die gezien wordt als de goddelijke Wijsheid, als de Geest van God, de Heilige Geest, de wind van God, die over het water joeg zoals het eerste vers van Genesis begint in de Groot Nieuws Bijbel.

En het gedicht van De Cardenal die ook zijn verwondering niet genoeg woorden kan geven in wat hij, gesteund door de wetenschappelijke ontwikkelingen van zijn tijd, zo'n 50 jaar geleden, probeert te beschrijven als hij met eigen woorden instemt met de lofzang op Gods schepping van psalm 104.

Drie poëtische verhalen over het begin van onze aarde die vol vermoedens, vreugde en verwondering staan. Drie lofzangen.

In een tijd waar wij voor het woord 'schepping' vaak het woord 'milieu' gebruiken, vergeten wij wel eens hoe mooi de schepping is, hoe uitgebalanceerd haar vele ecosystemen. Als wij de verwondering daarover gaande houden, zouden wij misschien met meer respect met ons huis de aarde omgaan, in plaats van ons te laten overweldigen door de vele gevaren die het milieu – en dus ons – bedreigen.

Want wij zijn bezorgd over dat milieu.

Daarom willen wij in deze viering stilstaan bij de mogelijkheden om verstoorde evenwichten in de schepping te herstellen om de aarde te behouden als een bewoonbare plaats.

Die mogelijkheden zijn er.

Zij worden al genoemd in de gelezen verhalen.

- Wijzen naar het licht en de schalen met water en aarde of omhoog houden.-

Uit wind, water en zonnekracht kunnen wij energie maken die onuitputtelijk is.

Door lucht, water en zon kan de aarde genoeg voedsel voortbrengen voor de miljarden die haar nu al bewonen.

Als wij het water zuiver houden en beschikbaar voor alle aardbewoners, de grond niet uitputten, de lucht niet vervuilen, ook om de ozonlaag in tact te houden tegen de te grote warmte van de zon, kunnen wij het milieu behouden en nog een eind herstellen.

Wind, water en zon zijn altijd gebruikt om energie op te wekken en dat zal op steeds grotere schaal gebeuren, niet alleen uit idealisme of uit respect voor de schepping, maar ook uit puur lijfsbehoud. Want zo zijn wij mensen. Wij veranderen pas als de bedreigingen te groot worden.

Oud nieuws, zult u zeggen, maar wat doen wij daar aan. Wat kunnen wij doen, met onze kleine individuele maatregelen.

Toch ligt daar het begin.

Jaren geleden zijn, ik meen in Drente, zijn vrouwen begonnen met het inzamelen van glas in plaats van het weg te gooien en nu zijn de containers voor glas en papier de gewoonste zaak van de wereld.

Actiegroepen hebben grote invloed gehad op het milieubeleid. Veel van wat nu milieubeleid is, is begonnen met bewustwording en actie, op het individuele vlak en in kleine groepen.

Wij hebben dus macht om dingen te veranderen, door actie, maar ook door ons stemgedrag.

Die veranderingen zijn begonnen door anders te denken, duurzaam te denken en duurzaam te doen. Al jaren zijn velen daarmee bezig tot het, zoals in bovengenoemde voorbeelden, 'gewoon' wordt.

Maar als dat punt bereikt is, moeten we alert blijven op wat nu anders, duurzaam en beter kan. Er moeten op de omstandigheden geënte stappen worden genomen.

Zo valt op de website van Kerk en Milieu lezen dat Dick van Elk voorstelt op grond die van de kerk is windmolens neer te zetten.

Een voorstel waarmee de kerken, die met zo'n prachtig scheppingsverhaal leven, laten zien dat hun bezorgdheid over de schepping wordt omgezet in daden.

De zorg voor de schepping, voor het milieu, om *bezorgdheid over* de schepping te voorkomen, vergt een omslag van ons allemaal, niet alleen van de minderheid die al bezig is. Anders leven, bewuster leven en eenvoudiger leven misschien, is niet iets waar wij zin in hebben. Dat maakt onrustig, onveilig, bang.

Willen wij de schoonheid en de fijnzinnige doelgerichtheid waarmee de schepping functioneert behouden, dan moeten wij aan het werk. Of met het werk dat wij al doen verdergaan.

Wij mogen en moeten dat doen door al onze kennis, inzet en talenten daartoe aan te wenden om dat mogelijk te laten blijven.

‘Heb God lief boven alles en je naaste als jezelf’, zegt Jezus.

Als wij zo met de schepping, ons huis, omgaan loven wij daarmee de Scheppende.

En alles wat wij zo voor het milieu, de schepping doen, doen wij ook voor onze naaste, en voor de generaties na ons.

Daarom willen wij nu samen, staande, het volgende credo zeggen:

Credo

Wij geloven
dat ons verstand gegeven is,
nieuwsgierigheid,
onderzoeksdrang

om al wat in de wereld nog
met raadselen is omgeven
mag worden onderzocht.

Wij geloven
dat wij structuren van wat werd,
processen van wat wordend is
in nieuw geordende patronen

tot aan de laatste grenzen
uiteindelijk
ontsluieren mogen.

Wij geloven
dat wij, in eerbied voor het scheppende Vermogen
tot heil van mens en wereld,
al wat leeft,

kennis van nu en straks
aan mogen wenden
uit handen houdend van het kwaad,

uit handen houdend van het kwaad.

Teksten voor de toekomst – Marijke de Bruijne – Uitg. Kok

N.B. In deze overweging zijn geen verdere concrete voorbeelden of suggesties voor milieubehoud uitgewerkt, omdat die beter uit de plaatselijke praktijk van werk- en actiegroepen voor het milieu, of uit de actualiteit, kunnen worden genomen.

Lied

uit Liederen voor de toekomst: lied 18

Gebeden

Jij/U die schiep en scheppen blijft,

Wij danken Jou/U voor ons huis, de aarde
die ons voedt en doet wonen,
die ons de vreugde van het leven geeft.

Wij danken Jou/U voor de opdracht
haar te mogen verzorgen en beheren,
ons bewust van onze ontoereikendheid dat te mogen doen.

Voor wind en water, zon en aarde,
die er waren in het begin, en er zijn tot op vandaag
zonder welke wij niet zouden zijn,
danken wij Jou/U.

Zingen:

Bron die alle dingen groen maakt
Bron die alle leven wekt
Doorstroom ons met uw kracht.

-zie notenbalk-

Dat wij er zijn, daarvoor danken wij Jou/U
daarvoor loven wij Jou/U

Zingen:Bron die alle dingen groen maakt

Dat wij er zijn, daarvoor loven wij Jou/U,
met eerbied voor het geschapene,
met de wil te onderhouden wat is,
uitbuiting en uitputting te helpen voorkomen,
niet verkwistend te zijn in eigen huis en leven,
met aandacht gebruik te maken van de onuitputtelijke krachten
die de schepping heeft en geeft.

Zingen:Bron die alle dingen groen maakt

Daarom vragen wij Jou/U ons te helpen open te staan

voor wat Jouw/Uw adem ons inblaast,
om verantwoord en dankbaar onze plaats in de schepping in te nemen,
elke dag in eigen bestaan en omgeving,
elk moment als wij er, in groter verband, aan kunnen bijdragen.

Zingen: Laat uw aangezicht ons verlichten
zegen uw schepping, telkens opnieuw hernieuwd

-zie notenbalk-

Wij vragen Jou/U
wil zijn met hen die hun leven
als woest en leeg ervaren,
door verdriet, tegenslag, kwaad dat hen is aangedaan,
met hen die honger hebben, naar lichaam of naar ziel,
met hen die dorsten naar water voor hun akkers,
of dorsten naar gerechtigheid,
voor hen, die geen grond onder hun voeten voelen
en de weg in hun leven kwijt zijn.
Wil hen aanraken met het vuur van Jouw/Uw geest,
met de warmte, van ons, hun medemensen,

Zingen: laat uw aangezicht ons verlichten,
zegen uw mensen, telkens opnieuw hernieuwd.

Een bede voor het doel van de collecte

Zingen: Bron die alle dingen groen maakt

Dat bidden wij, Amen

Collecte: hiervoor zijn talloze doelen te kiezen.

N.B.

- Als er een **kinderviering** is, kunnen de kinderen terugkomen (terwijl ze een liedje over het begin van de schepping zingen) met hun licht, water en aarde om die bij de het licht en de schalen bij al op tafel staan, zetten.

Misschien kunnen ze samen eens flink blazen om de lucht te laten waaien, en/of
geboetseerde dingen laten zien (als teken van wat uit aarde, klei gevormd kan worden. -

Wegzending

Laten wij in evenwicht leven
met ons milieu,
elkaar daarin stimuleren
wetend
dat wij verbonde zijn
met de Bron die alles groen maakt.

Een vleugje Peper – Rita Schaveling

of:
In het heden
ruimte geven
aan elkaar
en aan de schepping
voor nu en later.

Een vleugje Peper – Edith Breekveldt

Slotlied, te kiezen uit
Liederen voor de toekomst: lied 16
Liedboek voor de kerken: Gezang 461:1

Gezegend gaan wij nu van hier.

Ga nu naar huis, jij mens, en sta.

Literatuur

"Liederen voor de toekomst"	Marijke de Bruijne, 2005 Uitgeverij Kok, Kampen
"Teksten voor de toekomst"	Marijke de Bruijne, 2008 Uitgeverij Kok, Kampen
"Aanwezig"	Marijke de Bruijne, 2008 theologische uitgeverij Narratio

"Een vleugje Peper", liturgische teksten voor milieuvieringen
uitgegeven in eigen beheer van een daartoe gevormde tekstgroep.

In genoemde boeken staan meer geschikte liederen en teksten voor de vieringen van de schappingsdagen.